

Nytt og nyttig om hud og venerologi

Klaus Ejner Andersen, Lars Iversen, Hans Bredsted Lomholt og Hans Christian Wulf
Klinisk dermatologi og venerologi
 Munksgaard
 2014, 4. utgave
 312 sider

Hudsykdommer interesserer meg – sikkert fordi nærmeste hudlege i mange år har vært rundt 90 mil unna. Hudsykdommer er også vanlig i allmennpraksis, og det kjennes greit å se en hudforandring og, nokså ofte etterhvert, skjønne hva det er. Da jeg fikk boken *Klinisk dermatologi og venerologi* til gjennomlesing ble jeg imidlertid noe betenkt. Bokens ytre så nokså kjedelig ut, som en helt ordinær lærebok av typen «liten murstein». Blått og brunt omslag – intet som fristet mitt øye... Så begynte jeg å bla i boken og interessen ble straks vekket.

I forordet står det at dette er en lærebok i hud- og seksuelt overførbare sykdommer beregnet på studenter. Det er ingen ny bok, men en ny utgave (4. utgave). Den er imidlertid velegnet også for allmennpraksis, står det å lese. Boken er dansk og gjenspeiler det som er viktig å vite om dette faget i Danmark i 2014 – sier forordet. Dette er viktig å ha med seg når man leser den venerologiske delen av boken, men heldigvis er lovverket trolig nokså likt det vi har i Norge. Som noe helt nytt følger en digital versjon av boken, en såkalt i-bok som leseren får tilgang til via en unik e-nøkkel som er trykket på innsiden av bokens omslag. Boken har fire forfattere: Klaus Ejner Andersen, Lars Iversen, Hans Bredsted Lomholt og Hans Christian Wulf – alle dermatologer, og tre av dem også professorer, ved danske sykehus.

Boken innleder med en opplisting av nettsted, her er selvsagt kun danske og internasjonale nettsteder gjengitt. Dette er en svakhet når vi jobber i Norge, men nettstedene kan selvfølgelig brukes også her i landet. Første kapittel gir en kort gjennomgang av hud og hudsykdommer. I dette kapitlet er det en figur som meget oversiktlig ramser opp sykdomsmanifestasjoner og tumores som fins på ulike lokalisasjoner på kroppen; i hodebunnen, i munnhulen, i ansiktet og på halsen, på kroppen, på armene, på hendene, på ben og føtter, på intertriginøse områder og på genitalia – og

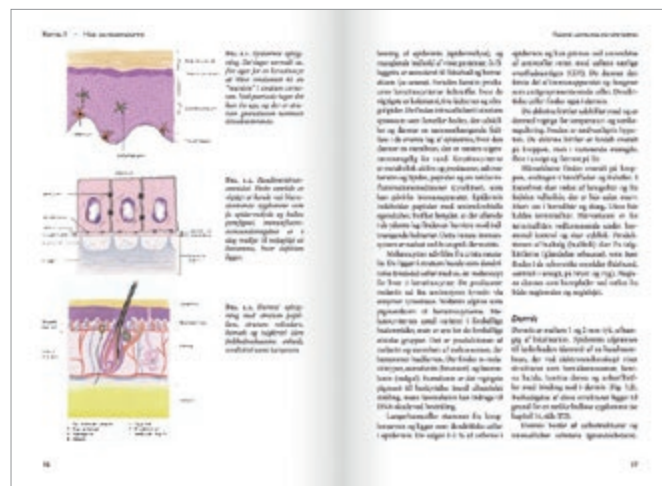
til slutt på neglene. Dette var en meget nyttig oversikt for meg.

Ellers består innholdet av kapitler som inneholder konkrete temaer som eksem-sykdommer, atopisk dermatitt, psoriasis, akne og rosacea. Hvert kapittel innledes med en faktaboks om den aktuelle hudsykdommen. Kapitlet beskriver videre patofysiologi, klinikk (symptomer og objektive tegn) og behandling av sykdommen kapitlet handler om.

Det er meget gode illustrasjoner i form av fotografier. Jeg har aldri sett så gode fotografier i en «hudbok» tidligere. I tillegg til å være gode fotografier, er det mange av dem, og det er lett å kjenne igjen sykdommer jeg har sett tidligere. Oversiktlige tabeller gir en leser som meg, som ønsker rask oversikt, god hjelp.

Boken egner seg kanskje ikke så godt som et oppslagsverk i en travel praksis, men gode fotografier kan nok brukes til å gjenkjenne hudlidelser hos pasienter du har på kontoret. Ønsker man å vite litt mer om ulike sykdommer uten å bruke lang tid, tror jeg boken er glimrende. Den er oversiktlig og lett å finne frem i. Dette er en flott bok for turnusleger som ofte syns hudsykdommer er vanskelig – de gode fotografiene og tabellene er til god hjelp. Dette er definitivt en bok jeg kommer til å ha på kontoret, og jeg anbefaler den også til andre.

MONA SUNDENÅ

Obligatorisk helsetjenestealmanakk

Magne Nylenna
Helsetjenesten i Norge – et overblikk
 Gyldendal Akademisk
 2014, 1. utgave
 222 sider

Denne boken gir en oversikt over helsetjenestens oppgaver, ansvarsområder, styringslinjer, strategier og finansiering. Intet mindre – og det på netto 222 sider. I forordet påpeker forfatteren at intensjonen ikke er å legge frem dyptpløyende analyser av helsetjenestens funksjon i samfunnet, men å lage en håndbok eller faktabok som på en lettfattelig måte forklarer sentrale begreper og prosesser. Boken formidler grunnleggende kunnskap om helsetjenestens mandat, formål og organisering innen ulike arbeidsområder. Målgruppene er først

og fremst helsepersonell under utdanning, pasienter og brukere samt pårørende.

For den som setter pris på resymeer av «de lange linjene» samt begripelige fremstillinger av komplekse problemstillinger og trender – slik jeg gjør – er dette kjærkommen lesning. Her kan man dvele ved spennende tidslinjer i helsevesenets utvikling, fra 1800-tallets koleraepidemier til vår tids fedmebølge; eller fra Villads Nielsen, landets første offentlige lege som ble utnevnt i 1603, til Karl Evang, helsedirektøren som i etterkrigsårene ble den offentlige helsetjenestens store entreprenør. Ulike epokers sykdomsoppfatning og skiftende helsetjenestestrategier drøftes i relasjon til samfunnsutviklingen, fra tuberkuloseomsorgens satsningstid til dagens samhandlingsreform og debatter om prioritering og brukervedvirkning. Ulike kapitler redegjør for helsetjenestens ulike deler og forvaltningsnivåer. At tannhelsetjenesten er viet et eget kapittel er prisverdig, ettersom denne privatiserte, men viktige delen av helsevesenet ofte blir utelatt i den offentlige debatt om helsehjelp og pasientrettigheter. Likeledes vil jeg fremheve kapitlene om finansieringsordninger og om helsetjenesten som en kunnskapsvirksomhet – dette er omfattende temaområder som er forbilledlig godt beskrevet med gjengivelse av oppdaterte tall og kalkyler.

Man skal saumfare sidene for å finne mangler i boken. Fra mitt ståsted som kommunelege, savner jeg større vektning av kommunenes sentrale funksjon i Helse-Norge. Riktig nok er tjenesteproduksjonen i fastlegeordningen og i pleie- og omsorgssektoren omtalt, men kommunenes roller som forvaltnings- og tilsynsenheter er beskrevet nokså overflatisk. Tilsynsoppgaver på statlig og regionalt nivå er nevnt – men ikke kommunenes omfattende tilsynsansvar innen miljørettet helsevern, knyttet til for eksempel godkjenning av skoler, barnehager, hoteller, campingsplasser og svømmebassenger.

Å gi et overblikk over noe så komplekst som den norske helsetjenesten er et ambisiøst prosjekt, men få andre enn Magne Nylenna er i stand til å gjøre den jobben. Han behersker forenklingens kunst uten å kompromittere presisjon eller etterrettelighet. Den gjennomgående bruken av tabeller og figurer gir verdifull faktainformasjon. Referansene er nye og relevante. Foruten målgruppene som allerede er nevnt, vil leger flest ha stor nytte av boken. Journalister og andre som driver med formidling av helsepolitisk stoff bør også ha boken innen rekkevidde – den er simpelthen en obligatorisk helsetjenestealmanakk.

TOM SUNDAR

Forbilledlig lettlest om ledelse og kvalitet

Elisabeth Arntzen
Ledelse og kvalitet i helsetjenesten
 Gyldendal Akademisk
 2014, 1. utgave
 235 sider. Heftet

Tekster og bøker om ledelses- og kvalitets-teori kan ofte ende opp med trettende kravlister, byråkratiske algoritmer og juridiske paragrafer – men Elisabeth Arntzen formidler tingene helt annerledes. For det første kan hun sitt fag: I 2002 var hun en pådriver i arbeidet med å få Kongsvinger sykehus – som det første i landet – ISO-sertifisert «fra kjeller til loft». Senere har hun arbeidet med ledelse og kvalitet innen RHF-systemet og Helsetilsynet.

Arntzen forklarer og operasjonaliserer «kvalitetspråket» på en måte leseren blir klok av, dette gjelder grunnleggende begreper som kvalitetsstyring og kvalitetsledelse – som henspiller på brukerorienterte styringsmodeller der det er samsvar mellom virksomhetens visjoner og mål og de resultater og tjenester den evner å levere. Her er det altså helsetjenesten det gjelder –

og med utgangspunkt i lovkravet om internkontroll får vi tips om hvordan institusjoner og kommuner kan skape mer dynamiske styrings- og informasjonssystemer som gjør dem bedre i stand til å garantere for helsetjenester som er i samsvar med myndighetskrav så vel som brukerbehov. En så håndgripelig ting som at en lege gir pasienten utskrift av en oppdatert medisinsliste, blir fremhevet som et eksempel på en kvalitetsrutine for overlevering av kritisk viktig informasjon.

Nettopp eksemplets makt kjennetegner denne boken. Forfatteren sier *hvorledes* ting kan gjøres og problemer løses – og ikke minst hvordan et kvalitetssystem kan lages. Bokens innledende kapitler omhandler helsetjenestens formål og ansvar og hvilke helsepolitiske utfordringer som helsetjenesten står overfor. Så følger kapit-

Ny og forbedret lærebok i akupunktur

Oscar Heyerdal og Nils Lystad
Lærebok i Akupunktur
Universitetsforlaget
2013, 3. utgave
377 sider

Dette er «læreboken» som brukes i sertifiseringsprogrammet til NFMA (Norsk Forening for Medisinsk Akupunktur). Jeg skriver lærebok i hermetegn, fordi akupunktur ikke er et fag man lærer fra en bok.

Akupunktur er en av hovedgrenene i TCM (Traditional Chinese Medicine) og har vært praktisert i over 2000 år. Hovedverket Nei Jing Su Wen, den gule keisers klassiske bok i indremedisin, skriver seg fra ca 400 år f.Kr.

Interesse for akupunktur har økt de siste 20-30 år og kanskje spesielt etter «den kalde krigen», hvor man i økt grad har kontakt mellom øst og vest. Ulike faggrupper tilbyr akupunktur, og for den som er ukjent i markedet kan det være vanskelig å navigere.

Jeg hadde lenge hatt lyst å lære mere om nålebehandling, men ikke klart å finne ut hvor man kunne tilegne seg kunnskap som kunne integreres med min naturvitenskapelige basis. Det var egentlig litt tilfeldig at jeg så annonsen for overnevnte sertifiseringsprogram i tidsskriftet våren 2010. I løpet av 2010 og 2011 gjennomførte jeg kurs, veiledning og til slutt eksamen i sertifiseringsprogrammet. Dette ble et år med mye ny kunnskap. Et helt nytt uni-

vers åpnet seg, en ny måte å tenke på. Jeg ble utfordret på mange områder og «tvunget» til å tenke soma og psyke, kropp og sjel, Yin og Yang på en måte jeg aldri hadde tenkt kunne passe i en hverdag i en fastlegepraksis og i mitt liv forøvrig.

Andreutgaven fra 2003 var min lærebok under utdanningen, og den blir fortsatt flittig brukt når jeg har tid og rom for pasienter hvor akupunktur kan forsøkes. Det er en « spennende reise» hver gang jeg tar en pasient i behandling. Når det gjelder akupunktur, så er det ikke helt som med NEL hvor man slår opp hva som er anbefalt behandling. For TCM og akupunktur avhenger behandlingen av mange andre faktorer ved pasienten og lidelsen, og dermed må akupunkturbehandlingen tilpasses den enkelte pasient.

Begge utgaver av læreboken innledes med kapitler som omhandler forskning. Fokus er på anerkjente studier og basalforskning hvor hjernebaner, smertesystemer og autonom regulering gjennomgås meget detaljert. Dette er vanskelig stoff å tilegne seg, men det gir leseren inntrykk av at det nevrofysiologiske og forskningsmessige aspekt vektlegges i stor grad, noe jeg finner tillitsvekkende.

Boken har en stor og ganske omfattende del om grunnleggende prinsipper i TCM; den omhandler 5-fasemodellen, de fysiologiske grunnsstanser, Yin/Yang og funksjonskretsene-Zang Fu.

I tredjeutgaven er det lagt til flere figurer og skjema enn tidligere, noe som kan hjelpe til forståelse. For en leser som ikke har kjennskap til TCM, så er dette kapitler som er vanskelige å absorbere. Etter min mening kreves det at man enten tilegner seg stoffet på kurs (sertifiseringsprogrammet) eller på annen måte er i et miljø hvor man diskuterer innhold og betydning. Begreperne er ikke statiske begreper, forståelse og betydning kan variere, og det gis rom for tolkning. Det er en måte å oppfatte verden på som vi i vesten ikke er skolert til. TCM er et produkt av tradisjonell kinesisk virke-

lighetsforståelse som er dypt integrert i folket, men det kan være krevende å forstå med utgangspunkt i vestlig medisinsk forståelse.

Denne delen av boken synes jeg var vanskelig å forstå i starten, men i dag er det absolutt den delen som fasinere meg mest.

Alle akupunkturpunktene og meridianene er noe man må pugge, og det finnes i begge utgaver et fint punktatlaser for dette. I 3. utgave har man supplert med et tungeatlas med fine fotos av forandringer på tungen, som også en viktig del av TCM. For meg som ikke har kunnskap på dette feltet fra TCM, så blir det mest noen morsomme sider å studere.

Både i utdanningen og i læreboken legges det stor vekt på anvendt akupunktur og nålebehandling i daglig praksis. Det er en grundig gjennomgang av triggerpunkter og de plager det kan medføre med forstyrrelser her, og på elegant vis klarer boken å samle både triggerpunktene og akupunkturpunktene rundt samme kroppsdel og komme med forslag til angrepspunkter i behandlingen.

Tredjeutgaven av boken har avslutningsvis en egen del om lidelser i indre organer, kanskje den del av TCM og akupunkturbehandlingen som er aller mest vanskelig å tilegne seg. Jeg skal ikke kommentere den delen ytterligere i og med at jeg ikke har gjennomført tilleggsutdanningen i Zang Fu, men dette er en utrolig spennende del av TCM og man bør gi seg selv lov til å snuse litt på det.

Boken er en «lærebok» og man bør bruke den mens man lærer prinsippene i akupunktur og TCM. Jeg kan på det varmeste anbefale NFM sine kurs og utdanninger, de er godkjent av legeföreningen og man får tellende kurstimer.

Dette anbefaler jeg til alle som har lyst å utfordre seg selv med ny (gammel) kunnskap, nye tenkemåter og ikke minst oppfriske overflateanatomien. Tredjeutgaven er, etter min mening, en forbedret utgave som anbefales.

DRUDE BRATLIEN

ler om lovkrav, nasjonale føringer for kvalitet, kvalitetsforbedringsteori, tilsynsmetodikk og pasientsikkerhet. Andre sentrale temaer er brukermidvirkning og forutsetninger for et godt arbeidsmiljø og en god organisasjonskultur. Kapitlene om kommunikasjon, mellommenneskelige forhold og samfunnskvalitet gir interessante

perspektiver, men dette utgjør i seg selv en såpass omfattende tematikk at det gjerne kunne vært behandlet i en separat bok.

Layouten er tiltalende, teksten lett å lese og de 24 kapitlene er ispedd gode figurer, tabeller og artikkelfaksimiler. Et annet pedagogisk poeng er at kapitlene kan leses hver for seg – som en oppslagsbok. *Ledelse*

og kvalitet i helsetjenesten treffer uten tvil sine målgrupper: ledere og helsepersonell som arbeider med kvalitet i helsevesenet. Fra et primærmedisinsk perspektiv, vil jeg si at boken absolutt bør leses av kommunaleger og samfunnsmedisinere som har behov for en rask og håndgripelig innføring i kvalitets- og ledelsesteori.

TOM SUNDAR